

12. SINIF TÜRKİYE CUMHURİYETİ İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ

- Sevgili öğrenciler Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi için ders kitabından farklı olarak, konuları daha iyi algılayabilmeniz adına biraz daha fazla ünite ve bölüme ayırdık. Bunun dışında notları hazırlarken ders kitabımızdan ve çeşitli TYT/AYT hazırlık kitaplarından yararlandık.

1. ÜNİTE: 20. YÜZYILDA OSMANLI DEVLETİ

KONU 1: İNKILÂBA GİRİŞ (İNKILÂP NEDİR?)

- **İslahat, Reform, İhtilal, Devrim, İnkılâp, Darbe...**
- Her biri, bir şekilde bir değişikliği ifade eden yukarıdaki kelimeler eş anlamlı değildir.

O halde bu kelimelerin anlamlarını, birbirlerinden farklarını öğrenerek dersimize başlayabiliriz.

İSLAHAT:

- Düzeltme, iyileştirme, Düzeltme yapmak demektir.
- Nispeten en hafif değişikliği ifade eder.
- Osmanlı Devleti'nin 17. yüzyıldan itibaren yaptığı gibi bozulmuş yapıları düzeltmeye çalışmaktır.

REFORM:

- İslahatın eş anlamlısıdır. Yani düzeltme, düzenleme demektir.

İHTİLAL:

- Mevcut düzenin (rejimin), bir halk hareketi sonucu, güç kullanılarak yıkılması demektir.

DEVİRİM:

- İhtilal kelimesinin eş anlamlısıdır.

DARBE:

- Ülke içindeki bir takım güç odaklarının (Bu odaklar illa asker olmak zorunda değildir. Tarihimize baktığımızda genelde askeri darbeler söz konusudur. Ama bu Poliste olabilir. 15 Temmuz örneğinde gördüğümüz gibi bir cemaat de olabilir.) hukuksuz yollarla yönetimi el geçirmeleridir.
- Darbeyi yapanlar rejimi yıkmaktan çok yönetimi ele geçirmeyi amaçlar.

İNKILÂP:

- Değişiklik ifade eden kelimelerin en geniş kapsamlısıdır.
- Mevcut düzenin, bir halk hareketi sonucu yıkılması ve onun yerine yeni düzenin kurulması demektir.
- Bir İnkılâbın **ÜÇ AŞAMASI** vardır:
 1. **FİKRİ HAZIRLIK AŞAMASI:** İnkılâbın en uzun süren aşamasıdır. Yüzyıl, belki iki yüzyıl sürebilir. Toplumun büyük kısmının bilinçlendiği, düzeni sorguladığı ve bu düzenin değişmesi gerektiğine karar verdiği aşamadır.
 2. **İHTİLAL / DEVİRİM AŞAMASI:** Bu aşamada Halk güç kullanarak mevcut düzeni yıkar. İnkılâbın aksiyon aşamasıdır.

3. **YENİ DÜZENİN KURULMASI AŞAMASI:** Getirilen yeni düzenin yaşayabilmesi için gereken tüm düzenlemenin yapıldığı aşamadır. Yeni Düzen için gereken Kurumlar, kanunlar v.b oluşturulur.

TÜRK İNKILÂBININ BAŞLICA ÖZELLİKLERİ

- Türk inkılâbının hazırlık safhası yoktur.

YORUM: Dünya'daki gelişmelerin gerisinde kalmış bir Osmanlı toplumu vardır. Dolayısıyla düzenin değişmesi gerektiğini anlamış, buna karar vermiş bir Anadolu halkı yoktur. Buna, onların yerine Mustafa Kemal ve arkadaşları karar vermiştir.

- Türk inkılâbı, Kurtuluş savaşı ile birlikte yürütülmüştür.
- Bu yüzden Türk İnkılâbı Hem bir **Milli bağımsızlık** mücadelesi, hem de bir **Milli egemenlik** mücadelesidir.

DİKKAT: MİLLİ EGEMENLİK VE MİLLİ BAĞIMSIZLIK kavramlarına çok dikkat etmeliyiz. Bu iki kavram birbirinden çok farklı şeyleri ifade etmektedir.

MİLLİ BAĞIMSIZLIK:

<https://tarihdersi.net/>

- Bir milletin HÜR olması demektir.
- Başka bir devletin esareti altında yaşamamak demektir.
- Türk Kurtuluş Savaşı Emperyalizme karşı yürütülen bir milli bağımsızlık mücadelesidir.

MİLLİ EGEMENLİK (ULUSAL EGEMENLİK):

- Bir ülkede yönetme hakkına Milletin sahip olması demektir.
- Türk Kurtuluş Savaşı Saltanata karşı yürütülen bir milli egemenlik mücadelesidir.

NOT 1: Emperyalizm, Sömürgeciliğin güç kullanılarak, silah zoruyla yapılmasıdır.

NOT 2: Saltanat, Sultanlık demektir. Yani Padişahlık rejimi, yani Mutlak Monarşi demektir. Mutlak monarşi ise yönetimin tek kişide ya da ailede olduğu yönetim şeklidir.

KONU 2: MUSTAFA KEMAL'İN HAYATI (I. DÜNYA SAVAŞINA KADAR)

A. MUSTAFA KEMAL'İN AİLESİ

- Mustafa Kemal **1881** yılında Selanik'te üç katlı bir evde doğmuştur.
- Mustafa Kemal'in annesi Zübeyde Hanım'dır. Ailenin soyu, Rumeli'ye iskân edilen Konyar Yörüklerine dayanmaktadır.
- Babası Ali Rıza Efendinin soyu da, Anadolu'ya dayanmaktadır.

Ali Rıza Efendi 1839'da Selânik'te dünyaya gelmiştir. Ali Rıza Efendi önceleri Selânik Vakıflar İdaresinde sonra Gümrük İdaresinde çalışmış, 1876'da Asakir-i Milliye taburunda gönüllü subay olarak hizmet etmiş ve 1871 dolaylarında Zübeyde Hanım'la evlenmiştir. Bu evlilikten olan üç çocuk (Fatma, Ahmet ve Ömer) küçük yaşlarda hayata veda etmişlerdir. Mustafa'dan sonra doğan Makbule (Boysan sonra Atadan) yaşamış, Naciye ise 12 yaşlarında hayatını kaybetmiştir.

Mustafa Kemal'in ailesi

B. SELANİK

- Mustafa Kemal'in doğduğu ve ortaokula kadar eğitimini sürdürdüğü Selanik, Osmanlı İmparatorluğunun en önemli kentlerinden birisiydi.
- Şehir, hem İmparatorluğunun batıya açılan kapılarından birisi, hem de çok uluslu yapısıyla birçok kültürün bir arada yaşadığı bir kültür zenginliğine sahipti.
- Mustafa Kemal, bu kozmopolit şehirde bir taraftan **batıdan gelen özgürlük, demokrasi, eşitlik gibi fikirleri** öğrenmiş; hem de **Ulusçuluk fikrinin** İmparatorluğu nasıl parçaladığına şahit olacaktı.
- Böyle bir şehirde, **bir Osmanlı olarak dünyaya gelen Mustafa Kemal, Türk olarak ölecekti.**

DİKKAT: Mustafa Kemal'in **ULUŞÇULUK** fikrini benimsemesinde ve bu fikri Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunda temel prensip haline getirmesinde Selanik'in etkisi büyüktür.

C. MUSTAFA KEMAL'İN EĞİTİM HAYATI

1. Mahalle Mektebi ve Şemsi Efendi Okulu

- Mustafa okul çağına gelince annesi ile babası arasında Mustafa'nın eğitimi hakkında görüş ayrılığı belirdi. Annesi Mustafa'nın daha çok dini eğitime ağırlık veren mahalle mektebine gitmesini isterken, babası ise Modern eğitim verilen Şemsi Efendi Okuluna gitmesini istiyordu.
- Mustafa, önce annesinin istediği mahalle mektebine gitmiştir. (1886) Ancak burada verilen eski usûl eğitimi almak istememiştir.
- Bunun üzerine Şemsi Efendi Okulunda eğitime devam etmiştir.
- Çağdaş bir anlayışla eğitim veren bu okul, Mustafa'nın fikrî gelişimini derinden etkiledi.
- Mustafa, bu okulda okurken Babası Ali Rıza Efendi vefat etti. Zübeyde Hanım çocukları ile birlikte, bir çiftlikte kâhya olan kardeşi Hüseyin Ağa'nın yanına gitti. Kısa zaman sonra, oğlunun eğitimini düşünerek Mustafa'yı teyzesinin yanına, Selanik'e gönderdi.

2. Selânik Mülkiye Rüştiyesi-Selânik Askerî Rüştiyesi

- Mustafa, önce Selânik Mülkiye Rüştiyesine (Ortaokul) başladı.
- Ancak annesine haber vermeden 1893 yılında Selânik Askerî Rüştiyesinin sınavlarına girdi ve başarılı oldu.
- Mustafa, Selânik Askerî Rüştiyesinde başarılı bir öğrenci olarak öğretmenlerinin dikkatini çekti.
- Matematik öğretmeni Yüzbaşı Mustafa Sabri Bey, zekâsını ve çalışkanlığını takdir ettiği öğrencisine Namık Kemal'den esinlenerek **"Senin de adın Mustafa, benim de. Arada bir fark olmalı. Senin adının sonuna bir de Kemal ekleyelim."** teklifinde bulundu. Kemal ismi, onun gelecekteki olgunluk ve önderliğinin âdeta işareti olmuştu.

3. Manastır Askerî İdadisi

- Mustafa Kemal'in Selânik Askerî Rüştiyesini bitirdikten sonra 13 Mart 1896'da Manastır Askerî İdadisine (lise) yazıldı.
- Manastır'da sınıf arkadaşı **Ömer Naci** sayesinde Tevfik Fikret ve Namık Kemal'in eserlerini okumaya başladı, **şiir ve edebiyatla** ilgilendi.
- Arkadaşı **Ali Fethi Bey** aracılığıyla da Jan-Jak Ruso, Monteskiyö, Volter gibi **filozofları** tanıdı.

- **Tarih öğretmeni Kolağası Mehmet Tevfik (Bilge)** Bey ise, Mustafa Kemal'e yeni ufuklar açtı. Mustafa Kemal'in idadide başlayan **tarih sevgisi** gittikçe büyüdü ve hep devam etti.
- Ayrıca Fransızca öğretmeni Yüzbaşı Naküyyiddin (Yücekök) Bey onun dersleri ile özel olarak ilgileniyordu.

DİKKAT: Lise öğrenimi sırasında Mustafa Kemal'i derinden etkileyen olaylardan biri **1897'deki Türk-Yunan Savaşı (DÖMEKE SAVAŞI)** olmuştur. Bu savaş, **vatanseverlik duygularının** kabarmasına neden olmuş hatta arkadaşları ile birlikte okuldan kaçarak savaşa gönüllü olarak katılmaya çalışmışlardır. Böylece, vatan sevgisi Mustafa Kemal'in en belirgin özelliklerinden biri olacaktır.

- Mustafa Kemal, Kasım 1898'de okulunu ikincilikle bitirir.

4. Harp Okulu– İstanbul

- Mustafa Kemal, **1899** tarihinde İstanbul Harp Okuluna kaydoldu.
- Harp okulunda bir yandan askerlik mesleğini öğrenip, bu işte ustalaşırken, diğer yandan gittikçe siyasallaşmakta, memleketin kurtuluşu için gerçekçi çözümler üretmektedir.
- Hatta bir ara okulda Ömer Naci, Ali Fuat (Cebesoy), İsmail Hakkı gibi arkadaşları ile Padişahın yönetimini eleştiren, hürriyeti savunan el yazması bir dergi bile çıkarırlar.
- Harp Okulunda ki 3 yıllık eğitiminin ardından Kurmaylık sınavını kazanarak Harp Akademisine geçer.

5. Harp Akademisi – İstanbul

- Mustafa Kemal, 10 Ocak **1902**'de teğmen (mülazım) rütbesi ile harp akademisinde eğitimine devam etmiştir.
- Burada da 2 yıl eğitim alır.
- Harp akademisindeyken onun üstün yeteneklerinin ve zekâsının ilk farkına varan, **Osman Nizami Paşa'dır**.
- Mustafa Kemal, 11 Ocak **1905** tarihinde harp akademisinden mezun olmuştur.

Görsel 1.5: İstanbul Harp Akademisi

D. MUSTAFA KEMAL'İN ASKERLİK HAYATININ İLK YILLARI

1. Askerlik Mesleğinin Başlangıcı: Şam Günleri

- Harp akademisinden sonra **Kurmay Yüzbaşı** (Kolağası) rütbesi ile ilk görev yeri olan **Şam'daki 5. Orduya** bağlı 30. Süvari Alayına tayin edildi.

DİKKAT: Şam'daki yılları Mustafa Kemal açısından oldukça sıkıntılı geçmiştir. Burada geçirdiği yıllar boyunca edindiği deneyim **LAİKLİK** ile ilgili fikirlerinin olgunlaşmasını sağlamıştır.

- Bu sırada genç subaylar arasında Padişah II. Abdülhamit'e karşı muhalefet iyice artmıştır. Mustafa Kemal de Şam'da 1905'te **"Vatan ve Hürriyet Cemiyeti"** adında gizli bir örgüt kurdu.

2. Selânik'e Dönüş

- Mustafa Kemal, Şam'daki görevinden sonra Manastır'daki 3. Ordu emrine atandı. Bu ordunun Selanik şubesinde çalıştı. <https://tarihdersi.net/>

- Selanik'e geldiğinde İttihat ve Terakki'nin çok güçlendiğini, kendisinin bu konuda geri kaldığını anlayarak cemiyetini İttihat ve Terakki ile birleştirmek zorunda kaldı.
- 1907'de bu cemiyete üye olan Mustafa Kemal, **II. Meşrutiyet'in ilanından sonra İttihat ve Terakkicilerle fikir ayrılıklarına düştü ve cemiyetten ayrıldı.**

DİKKAT: Bu arada İstanbul'da ortaya çıkan **31 Mart Vakası'na** karşı, İttihat ve Terakki'nin Selanik'te oluşturduğu **HAREKET ORDUSUNDA** Kolağası olarak görev almış, ordunun İstanbul'a giriş planlarını yapmıştır. Bu olay, Mustafa Kemal'in tarih sahnesine çıktığı ilk önemli olaydır.

DİKKAT: 1910 yılında İngiliz ve Fransız ordularının gerçekleştirdiği **PİCCARDİE MANEVRALARINA (Tatbikat)** Osmanlı Devleti adına gözlemci subay olarak katılmıştır. Hatta burada askeri dehasını ispatlayacak bir olay da yaşanmıştır. Ayrıca bir Fransız subayın fesi göstererek; **"Başınızda bunlar varken kimse sizi ciddiye almaz."** Demesi onu çok etkilemiştir. Beki de, bundan sonraki hayatı boyunca askerken KALPAK, sivilken ŞAPKA takmasının sebebi bu olaydır.

3. Trablusgarp Savaşı:

- Mustafa Kemal 1911'de patlak veren Trablusgarp Savaşına gönüllü olarak katılmış, kaçak yollarla bölgeye giderek halkı İtalyan işgaline karşı örgütlemeye çalışmıştır.
- Bu savaşta, Enver Paşa'nın kurmay başkanı olarak göreve başladı.
- Daha sonra Tobruk, Derne ve Bingazi'deki komutanlıkları ile bölgede önemli başarılarla imza attı.
- Bu arada 1911 Kasımında binbaşı olmuştur.

DİKKAT:

- Trablusgarp Savaşı, Mustafa Kemal'in görev aldığı ilk savaştır.
- Ayrıca bu savaş onun için Kurtuluş Savaşının provası özelliği taşır. (Milis kuvvetleri örgütleyerek düzenli orduya karşı mücadele ettikleri için gayri nizami harp teknikleri uygulanmıştır. Tıpkı Kuvayı Milliye gibi)

4. İttihat ve Terakki ile yolların ayrılması ve Sofya Ataşemiliterliği

- Mustafa Kemal'in İttihat ve Terakki yönetimini eleştirmesi, askerinin siyasetten uzaklaştırılması gerektiğini söylemesi cemiyetle arasının açılmasına neden oldu.
- Cemiyet yöneticileri, özellikle Enver, onu çevrelerinden uzaklaştırmak istediler.
- Böylece Ekim 1913'te Sofya Ataşemiliterliği (askerî elçi) görevine getirildi.
- Bu görev sırasında Bulgaristan ve diğer Balkan devletlerinin ordularının eğitimi ve silahlandırılması konusunda bilgiler edindi.

Görsel 1.7: Mustafa Kemal, Sofya'da verilen kostümlü baloda

DİKKAT: Boş zamanlarında Bulgaristan parlamentosundaki oturumları takip etmiş, **Demokrasi uygulamaları, meclisin çalışması** gibi konularda ileride kullanacağı önemli bilgiler edinmiştir.

NOT: Sofya'da iken kostümlü baloya İstanbul'dan getirttiği Yeniçeri kıyafeti ile katılarak bütün dikkatleri üzerine çekmeyi başarmıştır.

- Mustafa Kemal, Sofya'dayken I. Dünya Savaşı başladı.
- O günlerde Bulgaristan'da Türklerin yaşadığı bölgeleri dolaşarak onların durumuyla yakından ilgilendi.
- Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesi üzerine Mustafa Kemal'e Tekirdağ'da bulunan 19. Tümen Komutanlığı görevi verildi.
- Böylece Mustafa Kemal, 1915 tarihinde Bulgaristan'daki görevinden döndü.

NOT: Bundan sonra askerlik hayatının en önemli başarılarını kazanacağı **I. Dünya Savaşında,**

- Önce **Çanakkale** Cephesinde,
- Ardından **Kafkas** Cephesinde,
- Son olarak da **Suriye** Cephesinde görev yapmıştır.

Bundan sonraki kısım konularımız içerisinde yeri geldikçe verilecektir.

KONU 3: II. MEŞRUTİYET DÖNEMİ

<https://tarihdersi.net/>

II. MEŞRUTİYETİN İLANI (24 TEMMUZ 1908)

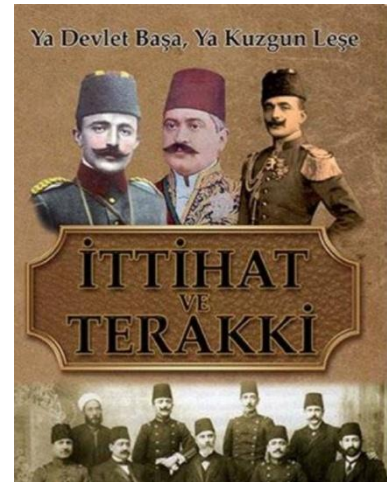
- Sultan II. Abdülhamit 1877 yılında 93 Harbini bahane ederek, meclisi kapatmış ve Anayasayı askıya almıştı.
- Bundan sonra ise ülkede Meşrutiyet fikri gibi fikirlerin yeniden doğmasını engelleyecek her türlü tedbiri almıştı.
- Yıldız Sarayına taşınarak, burada son derece geniş bir polis ve istihbarat ağı kurmayı başarmıştı.
- Hafiyeleri ve Journaller aracılığı ile muhalif fikirleri önceden öğrenmeye çalışmıştı.

JURNAL: Halktan kişilerin, şüphelendikleri şahıslarla ilgili olarak yazıp, saraya gönderdikleri istihbarat raporudur.

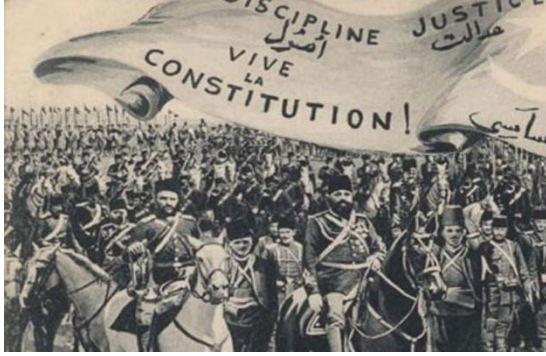
- Tüm bu çabalar bile gizli, İttihat ve Terakki cemiyetinin kurulmasını engelleyememiştir.

İTTİHAT ve TERAKKİ CEMİYETİ:

- II. Abdülhamit devrinde Tıp ve Harp Akademileri öğrencileri tarafından kurulmuş gizli bir örgüttür.
- Amaçları II. Abdülhamit'e yeniden Meşrutiyet'i kabul ettirmek ve Anayasal düzeni geri getirmektir.
- Bu Cemiyetin Önde gelen üç ismi: **Enver** (ileride paşa olacak), **Cemal** (ileride paşa olacak) ve **Talat Bey** (Cemiyetin sivil kanadını temsil ediyor.)
- Cemiyet özellikle Padişahın kontrolünün daha az olduğu Balkan topraklarında iyice güçlenmiştir.
- İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin harekete geçmesine neden olan olay, **Reval (Talin) Konferansı** olmuştur.

Reval (Talin) Konferansı: Bu konferansta, İngiltere Rusya'yı sıcak denizlere inme konusunda yani Osmanlı üzerindeki emellerine serbest bırakmıştır.

- Yeni bir savaşın yaklaştığını düşünen İttihatçılar Makedonya'da ayaklanmışlardır. (Resneli Niyazi ve Enver)
- Ayaklanmayı bastıramayan Sultan II. Abdülhamit, isyanların ülke geneline yayılmasından endişe ederek **24 Temmuz 1908** 'de Anayasayı yeniden yürürlüğe koydu.
- Böylece Tarihimizdeki II. Meşrutiyet dönemi başladı.

DİKKAT 1: Bu olay tarihimize Jöntürk devrimi olarak geçmiştir.

DİKKAT 2: Bu olayda oynadığı rol dolayısıyla Enver, HÜRRİYET KAHRAMANI olarak ünlenir. İttihat ve Terakki'nin önde gelen isimlerinden biri olur.

II. MEŞRUTİYET'İN İLANININ SONUÇLARI

- Sultan II. Abdülhamit'in yönetimdeki gücü kırılmıştır. Ama İttihat ve Terakki ilk etapta yönetime egemen olamamıştır.
- Sonuç olarak Osmanlı yönetiminde bir iktidar boşluğu oluşur.

Bu iktidar boşluğu sonucunda aşağıdaki gelişmeler yaşanmıştır:

DIŞ POLİTİKADA

- Avusturya-Macaristan Bosna Hersek'i topraklarına kattı.
- Girit, Yunanistan'a bağlanma kararı aldı
- Bulgaristan bağımsız oldu.

İÇ POLİTİKADA

- 31 Mart Vakası patlak verdi.

31 MART VAKASI (13 NİSAN 1909)

<https://tarihdersi.net/>

DİKKAT: Rumi takvime göre 31 Mart 1325'e denk geldiği için bu olay tarihimize 31 Mart vakası olarak geçmiştir.

- II. Meşrutiyet ilan edilmesine rağmen İttihat ve Terakki Cemiyeti, İstanbul'da kontrolü sağlayamadı.
- İstanbul'da gerici nitelikteki bu isyan çıkmıştır.
- Padişahlık düzeninin yeniden gelmesini isteyenler, medrese talebeleri, İttihat ve Terakki karşıtları isyanı çıkarmışlardır.
- İsyân'ın elebaşı Volkan gazetesi başyazarı Derviş vahdeti olmuştur.

DİKKAT 1: "Gerici", "İrticai" derken kastedilen, eski düzene yeniden dönmeyi amaçlamasıdır.

DİKKAT 2: Demokrasi tarihimizin ilk gerici nitelikli isyanıdır. (Bu yönüyle 31 Mart Vakasının yeri Cumhuriyet tarihinde çıkan Şeyh Said ve Menemen isyanlarının yanındadır.)

DİKKAT 3: 31 Mart Vakası bir karşı devrim hareketi olarak kabul edilir.

- İsyân, Makedonya'da haber alınca İttihat ve Terakki Cemiyeti, **HAREKET ORDUSU** adını verdikleri bir ordu toplayarak İstanbul'a gönderdi.
- Bu ordunun komutanı **Mahmut Şevket Paşa**, ikinci komutanı ise **Mustafa Kemal** olmuştur.
- Hareket ordusu İstanbul'a gelerek, İsyânı bastırdı.

DİKKAT 1: Böylece ordu yenilikleri, yani meşrutiyet idaresini koruyan bir tavır almıştır.

DİKKAT 2: Mustafa Kemal, ilk kez önemli bir olayda rol almıştır.

31 MART VAKASININ SONUÇLARI

- 31 Mart isyanını bastırmayı başaran İttihat ve Terakki Cemiyeti, Osmanlı yönetiminde biraz daha etkin hale geldi.
- II. Abdülhamit isyanı bastırmada gerekli gayreti göstermediğinden tahttan indirilir, yerine V. Mehmet Reşat geçer.
- **Bu olayın ardından Kanun-i Esasi'de Padişahın yetkilerini sınırlandıran bir dizi değişiklik yapıldı.**

Bu değişiklikler:

- Padişahın meclis açıp kapatma yetkisi elinden alındı.
- Padişahın istediği kişiyi sürgüne gönderme yetkisi elinden alındı.
- Padişahın istediği kanun kabul ya da reddetme yetkisi elinden alındı.
- Bundan sonra Hükümet, yaptığı işlerden dolayı Padişaha karşı değil, Meclis'e karşı sorumlu olacaktır.

NOT:

1. II. Meşrutiyet döneminde ilk kez çok partili hayata geçildi.
2. Ayrıca, II. Meşrutiyet birincisine göre padişahın yetkilerini sınırlandırdığı için daha demokratiktir.

KONU 4: TRABLUSGARP SAVAŞI (1911-1912)

SAVAŞIN NEDENLERİ

- Birliğini yeni tamamlayan İtalya'nın sömürge arayışı.
- Trablusgarp'ın İtalya'ya yakın olması.
- Trablusgarp'ın savunmasız durumda olması. (Osmanlı Devleti'nin karadan da, denizden de buraya koruma şansı yok.)
- İngiltere'nin, İtalya'yı yanına çekmek için işgale teşvik etmesi

SAVAŞ

- Mısır, İngiltere'nin işgali altında olduğundan karadan asker gönderemiyoruz.
- Donanmamız olmadığı için denizden asker çıkaracak durumda değiliz.

NOT: Sultan Abdülaziz döneminde büyük masraflarla modern bir donanma oluşturulmuştu. Ancak donanma Sultan II. Abdülhamit döneminde, Haliç'te kızığa çekilerek çürümeye terk edilmişti. (Sultan Abdülaziz'in tahttan indirilmesinde donanmanın payı büyüktü. Bekli de Sultan II. Abdülhamit aynı şeyin başına gelmesinden çekinmiştir.)

- Osmanlı Devleti'nin işgal karşısında tek yapabildiği, bazı gönüllü askerleri kaçak yollarla Trablusgarp'a yollamak olmuştur.
- Gidenlerin çoğu İttihatçı subaylar olmuştur.
- Bu subaylar, Trablusgarp halkını, İtalyan işgaline karşı örgütleyerek mücadele etmişlerdir.
- Gidenlerden biri olan, **Mustafa Kemal Tobruk ve Derne'de; Enver ise Bingazi'de** İtalyanlara karşı önemli başarılar kazanmışlardır.

NOT: Mustafa Kemal bu savaşta Kurtuluş Savaşı'nın provasını yapmıştır.

- Savaş sırasında İtalya, **Osmanlı Devletini barışa zorlamak için 12 adayı işgal etti.**
- Bu sırada **Balkan Savaşları'nın başlaması** üzerine Osmanlı Devleti, yenilgiyi kabul etti.

DİKKAT: Osmanlı Devleti'nin yenilgiyi kabul etme nedeni 12 Ada'nın işgali değil, Balkan Savaşlarının başlamasıdır. Çünkü Hem iki cephede birden savaşmak istememiştir. Hem de buradaki subaylarına ihtiyacı vardır.

- Sonuçta Osmanlı Devleti ile İtalya arasında **Uşi Antlaşması** imzalandı.

UŞİ ANTLAŞMASI (1912)

- Trablusgarp ve Bingazi İtalya'ya bırakıldı.
- 12 Ada, Balkan Savaşları bitene kadar İtalya'ya verildi.
- Trablusgarp'taki halk dini yönden Osmanlı halifesine bağlı kalacaktı.

DİKKAT: Küçük Kaynarca Antlaşması'ndan sonra ikinci kez halifeliğin gücünden yararlanılmaya çalışılmıştır.

SAVAŞIN ÖNEMİ:

- Böylece Osmanlı Devleti, Kuzey Afrika'da kalan son toprağını da kaybetmiştir.

KONU 5: BALKAN SAVAŞLARI

<https://tarihdersi.net/>

I. BALKAN SAVAŞI

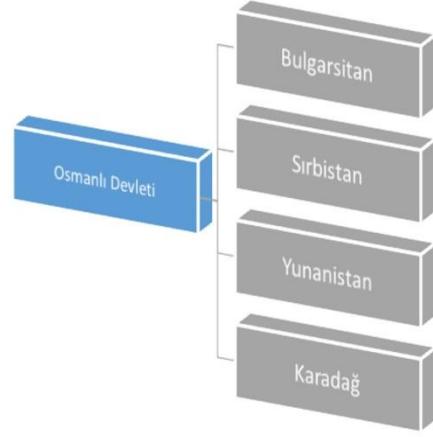
Nedenleri

- İngiltere'nin Reval Konferansı'nda Rusya'yı serbest bırakması.
- Panslavizm nedeni ile Rusya'nın Balkan devletlerini Osmanlı'ya karşı koruması ve kışkırtması.
- Türkleri Balkanlar'dan tamamen atma düşüncesi

I. Balkan savaşında;

- Yunanistan,
- Bulgaristan,
- Sırbistan ve
- Karadağ

birleşerek Osmanlı Devleti'ne saldırmıştır.

Savaş sırasında,

- Osmanlı orduları tüm cephelerde ağır yenilgiler aldı.
- Tüm Makedonya kaybedildi.
- Arnavutluk bağımsızlığını ilan etti.
- Ege Adaları (İmroz ve Bozcaada hariç) Yunanlılarca işgal etti.
- Bulgaristan Çatalca'ya kadar ilerledi, Edirne'yi işgal etti.

DİKKAT: Atatürk'ün doğduğu şehir olan, aynı zamanda imparatorluğun en büyük ikinci liman şehri SELANİK kaybedildi.

DİKKAT: Boğazların Bulgaristan tarafından alınması ihtimali ortaya çıkınca, savaşı başlatan Rusya ve İngiltere araya girdi. Osmanlı Devleti ile Balkan devletleri arasında Londra Konferansı toplandı.

Osmanlı'nın bu kadar ağır bir yenilgi almasının sebepleri,

- Düzgün bir iktidarın olmayışı.

DİKKAT: Hatırlayalım, II. meşrutiyet'in ilanı ile Padişah II. Abdülhamit iktidardan uzaklaşmış, diğer yandan ittihatçılar da henüz tam anlamıyla iktidara hâkim olamamışlardı.

- Ordudaki alaylı-mektepli çatışmaları
- Askerin siyaset yapması
- Balkan topraklarındaki iletişim ve ulaşım sorunları
- Savaş öncesinde 65.000 askeri terhis edilmesi.

NOT: Bu olay Mustafa Kemal'in ordunun siyasete karışmaması gerektiği görüşünü doğrular.

Londra Konferansı (1913) ve I. Balkan Savaşının Sonuçları

- Osmanlı-Bulgaristan sınırı çizildi. (Midye-Enez hattı)

NOT: Sınır, Midye-Enez hattı olduğunda tüm Batı Trakya ve Edirne, Kırklareli dâhil Doğu Trakya kaybedilmiş oluyor.

- Ege Adaları Yunanistan'a bırakıldı. (İmroz ve Bozcaada hariç)

DİKKAT: Ege Adalarını, 12 ada ile karıştırmamak gerekir. 12 ada Trablusgarp

savaşı sırasında İtalya'ya kaybedilmişti. Ayırmak için İzmir'den hayali bir çizgi çizelim kuzeyindeki adalar Ege adaları, güneyindeki adalar 12 ada

- Arnavutluk'un geleceği büyük devletlere bırakıldı.

DİKKAT: Arnavutların isyanı **Osmanlılık** fikrinin yanında **İslamcılık** fikrinin de işe yaramadığının kanıtı olabilir. Çünkü Arnavutlar Müslüman'dır.

- Selanik, Güney Makedonya ve Girit Yunanistan'a bırakıldı.
- Orta ve Kuzey Makedonya Sırbistan'a verildi.

AYRICA

- Balkan Savaşı, Türklerin yaşadığı pek çok toprağın kaybedilmesine sebep oldu. Kaybedilen yerlerden gerek savaş sırasında, gerekse savaştan sonra büyük miktarda Türk göçü gerçekleşti. Türklerin, millet olarak uğradıkları bu hakaret ve eziyet **TÜRKÇÜLÜK** fikrinin güçlenmesine neden oldu. Yine aynı süreçte iktidarı ele geçiren İttihat ve Terakki fikrasi Türkçülük fikrini devlet politikası haline getirdi.

- **Bab-ı Ali Baskını:** I.Balkan Savaşı yenilgisinden hükümeti sorumlu tutan İttihat ve Terakki, bir hükümet darbesi ile yönetimi tamamen ele geçirmiştir.

DİKKAT: Bab-ı Ali baskını bir darbedir. Darbe için ayrıca bakınız: [İnkılabın Giriş \(İnkılab Nedir?\)](#)

II. BALKAN SAVAŞI

Nedeni

- Balkan Savaşı'nda Bulgaristan'ın fazla pay alması ve Boğazları tehdit eder duruma gelerek güçlenmesi.
- Bu durum hem Rusya'yı, hem diğer Balkan devletlerini rahatsız etmiştir.

II. Balkan Savaşında

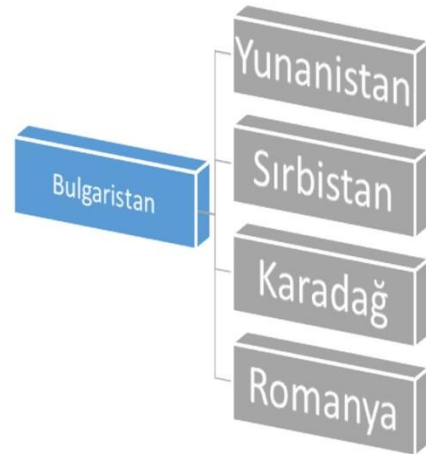
- Yunanistan,
- Sırbistan,
- Karadağ ve
- Romanya

birleşerek, Bulgaristan'a saldırdı.

DİKKAT: I. Balkan Savaşında yer almayıp II. Balkan savaşına katılan devlet Romanya'dır.

II. Balkan Savaşında Osmanlı Devleti'nin rolü:

- Bulgaristan diğer Balkan devletleri ile savaştığı için zor durumdadır.
- Bu fırsattan yararlanan Osmanlı, Edirne'yi kurtarmayı başarır.

DİKKAT: İttihat ve Terakki Fırkası, yönetimi ele geçirdikten sonra yaptığı ilk hamlede başarılı olmuştur. Ayrıca Enver orduların başında Edirne'ye girmiş, böylece "Edirne fatihi" olmuştur. Bu başarı ve Enver Paşa'nın önlenemez yükselişi Osmanlı Devleti'ni I. Dünya Savaşına sokacak.

II. Balkan Savaşı Sonunda

II. Balkan Savaşı sonrasında Balkanlar

- Balkan devletleri kendi arasında **Bükreş Antlaşması** yaptı.
- Bulgaristan - Osmanlı arasında **İstanbul Antlaşması** yapılır. (Doğu Trakya alınır.)
- Edirne, Kırklareli ve Dimetoka Osmanlı'ya katıldı.
- Dedeğaç Bulgaristan'a verildi.
- İki devlet arası **Meriç Nehri sınır** kabul edildi.
- Yunanistan - Osmanlı arasında Atina Antlaşması yapılır.
- Sırbistan – Osmanlı İstanbul Antlaşması yapılır.

DİKKAT: Bulgaristan ile yapılan İstanbul Antlaşması dışında sınırlarda bir değişiklik olmamıştır. Antlaşmalar Balkan ülkelerinde azınlık durumunda bulunan Türklerin durumu ile ilgilidir. Bununla "**Balkan Türkleri**" sorunu ortaya çıkmıştır.

HAZIRLAYAN:
SERDAR BAYRAK
TARİH ÖĞRETMENİ
<https://tarhdersi.net/>